

Бабич В.*

«СХІДНЕ ПАРТНЕРСТВО»: ПОГЛЯД З УКРАЇНИ

Новим інструментом Європейської політики сусідства у травні 2009 р. стало «Східне партнерство», що об'єднує шість країн Східної Європи і Південного Кавказу на шляху поглиблення двосторонньої і багатосторонньої співпраці між країнами-партнерами та ЄС. Ця ініціатива відкриває нові можливості для співробітництва у регіоні й для України.

«Східне партнерство» як новий інструмент Європейської політики сусідства ЄС

Польсько-шведська ініціатива щодо створення особливих умов і механізмів співпраці із східноєвропейськими країнами-сусідами ЄС втілилася у новий інструмент Європейської політики сусідства ЄС – «Східне партнерство», що офіційно стартувало 7 травня 2009 р. на установчому саміту в Празі. Така ініціатива спрямована на досягнення стабільного та передбачуваного простору навколо кордонів Євросоюзу на основі двосторонньої та багатосторонньої співпраці між країнами ЄС та її шістьма східноєвропейськими партнерами, а саме: Республікою Азербайджан, Республікою Білорусь, Республікою Вірменія, Грузією, Республікою Молдова та Україною.

Головною метою «Східного Партнерства» було проголошено «створення необхідних умов для пришвидшення політичної асоціації та подальшої економічної інтеграції між Європейським Союзом та зацікавленими країнами-партнерами» [3, с.6], що разом із прагненням до впровадження політичних і соціально-економічних реформ у країнах-партнерах має слугувати внеском у стабільність, безпеку і процвітання усього Європейського континенту. Про стабільність і безпеку у декларації установчого саміту згадується не в останню чергу, адже за допомогою політики «Східного партнерства» ЄС через поглиблення співробітництва із шістьма країнами Східної Європи і Південного Кавказу здійснює спробу певною мірою впливати на поточні конфлікти у регіоні (проблема Придністров'я, Нагірного Карабаху, самопроголошених республік Абхазії та Південної Осетії) і запобігати можливим кризам у майбутньому (енергетичним, політичним та ін.). Саме про це згадувала колишній Європейський комісар із зовнішніх справ і європейської політики сусідства Б. Ферреро-Вальднер ще у лютому 2009 р. [2, с. 1].

У рамках «Східного партнерства» передбачається взаємодія за чотирма тематичними платформами:

- 1) демократія, належне урядування та стабільність;
- 2) економічна інтеграція та конвергенція з секторальними політиками ЄС;
- 3) енергетична безпека;
- 4) міжлюдські контакти.

Загалом же завдяки двосторонній і багатосторонній співпраці країн-учасниць «Східного партнерства» із країнами ЄС очікується досягнення спрощення візового режиму та поступовий рух до його лібералізації, укладення нових угод про асоціацію між Євро-

* студент Національного університету «Кієво-Могилянська академія»
Науковий керівник: доц. Гнатюк М.М.

союзом і країнами-партнерами із запровадженням поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі, підтримується процес гармонізації національного законодавства країн-партнерів та його узгодження відповідно до законодавства ЄС (*acquis communautaire*), створення інтегрованої системи управління кордонами, а також співпраця у сфері енергетичної безпеки.

Можна стверджувати, що, за допомогою польсько-шведського сприяння, «Східне партнерство» постало як досить амбітний проект багатосторонньої співпраці, який, однак, потребує значного фінансового забезпечення. На даний час фінансування проектів шести країн «Східного партнерства» здійснюється Європейською Комісією, на що протягом 2010-2013 передбачено 600 млн. євро, з яких 250 млн. євро закладені у вже існуючу допомогу шістьом країнам-партнерам в рамках Інструменту Європейського сусідства і партнерства (*European Neighbourhood and Partnership Instrument*), а ще 350 млн. євро будуть виділені як додатковий фонд [4, с. 6].

«Східне партнерство»: нові можливості і виклики для України

Варто зазначити, що зовнішньополітична ініціатива Європейського Союзу «Східне партнерство» була в цілому позитивно сприйнята українськими владними колами, адже ЄС відтепер звернув особливу увагу на співробітництво з регіоном Східної Європи і Південного Кавказу, виокремивши східний вимір Інструменту європейської політики сусідства для співпраці із шістьма країнами-партнерами регіону. Однак відсутність положення про можливість набуття членства у ЄС завдяки здійсненню у рамках «Східного партнерства» необхідного прогресу на шляху реформ не додає оптимізму українським урядовцям і дипломатам та значно зменшує символічну цінність такого співробітництва, адже це дає підґрунтя розуміти нову ініціативу ЄС як своєрідний заміник членства у Євросоюзі і констатувати факт «втоми від розширення» ЄС. Цікавою є думка Постійного представника України при Європейському Союзі К. Єлісеєва, який вважає, що:

«Східне партнерство стало золотою серединою, де зустрілися дві фракції, які існують в ЄС, – оптимістична (тобто прихильники подальшого розширення на Схід) та еґістична (тобто скептики, які вважають, що ЄС досяг межі, за якою подальше розширення зашкодить йому). Перші бачать у партнерстві нову віху на шляху до нових обрїїв. Останні вважають, що ця віха повинна стати символічною крапкою у процесі розширення» [1, с. 8].

На мою думку, слід розглядати «Східне партнерство» з прагматичної точки зору. Із одного боку, безумовно треба враховувати, що для двостороннього виміру «Східного партнерства» Європейський Союз багато в чому перейняв досвід моделі двосторонніх відносин України та ЄС. Адже фактично всі додаткові переваги «Східного партнерства» для двосторонньої співпраці шести пострадянських країн із ЄС, такі як: підписання Угоди про асоціацію, створення зони вільної торгівлі, лібералізація візового режиму – уже на порядку денному відносин між Україною та ЄС. Отож, у даній царині Українська держава практично нічого нового не здобуде, окрім як можливості посиленого лобіювання своїх інтересів щодо вже установлених сфер співробітництва.

Одначе з іншого боку, для України «Східне партнерство» має викликати особливий інтерес як можливість посилення дійсних інструментів галузевого співробітництва з ЄС, а також як нова платформа для регіонального політичного діалогу, зорієнтованого на утвердження європейських цінностей і впровадження стандартів ЄС у різних сферах суспільного життя. Цілком можна погодитися із тезою про те, що за умов належного фінансування і політичної волі регіональна співпраця і кооперація між самими шістьма пострадянськими республіками може суттєво поглибитися, а орієнтація на «єсівські» стан-

дарті врядування, законодавче регулювання і практики буде спрямовувати таку взаємодію у необхідне для української сторони русло. Тим паче, що про активне сприяння і участь у нових проектах співпраці у рамках «Східного партнерства» вже заявили не тільки Польща і Швеція, але й Естонія, Латвія, Литва і Угорщина.

У цілому Україна, як і ЄС, зацікавлена в зближенні інших пострадянських держав з Євросоюзом, їхній демократизації та «європеїзації», адже це буде сприяти формуванню простору миру і рівноправного, взаємовигідного співробітництва у цілому регіоні.

Зважаючи на найбільший прогрес у поглибленні відносинах із ЄС на даний час, Україна стала неформальним лідером «Східного партнерства». Однак, видається, що такий статус варто було би підтвердити як ефективними внутрішніми реформами у економічній сфері й подальшої демократизації, так і наповненням реальним змістом багатосторонньої співпраці у рамках «Східного партнерства» з п'ятьма іншими країнами Східної Європи і Південного Кавказу та країнами ЄС. Ставши локомотивом європейської інтеграції у Східній Європі, можливо, Україні вдасться запалити «євроінтеграційною лихоманкою» не тільки вже охочих до цього Молдову і Грузію, але й більш прохолодних до зближення з Європейським Союзом Білорусь, Азербайджан і Вірменію, особливо коли це буде проявлятися не стільки в гаслах і деклараціях, скільки у реалізованих проектах співпраці в енергетичній, транспортній, інституційній та інших сферах, що зможе відчутти на собі кожен пересічний громадянин.

Література

1. Єлісеєв К. Україна–ЄС: що день прийдешній нам готує // Національна безпека і оборона. – 2009. – № 1. – С. 6-8.
2. Ferrero-Waldner V. Eastern Partnership - an ambitious project for 21st century European foreign policy. – 1р. - Електронний ресурс: // http://eeas.europa.eu/eastern/docs/eastern_partnership_article_bfw_en.pdf, відвідано 03.02.2011.
3. Joint Declaration of the Prague Eastern Partnership Summit, 07 May 2009. – 11р. – Електронний ресурс: // http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/er/10758.pdf, відвідано 01.02.2011.
4. Vademecum on financing in the frame of the Eastern partnership, 24 September 2010. - 13р. – Електронний ресурс: // http://eeas.europa.eu/eastern/docs/eap_vademecum_en.pdf, відвідано 05.12.2010.